

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Pacis Westphalicæ Publica

Oder Westphälische Friedens-Handlungen und Geschichte

Worinnen enthalten, was vom Monath April, biß zu Ende des Jahrs 1646.
zwischen Jhro Römisch-Kayserlichen Majestät, dann den Beyden Cronen
Franckreich und Schweden, ingleichen des Heiligen Römischen Reichs
Chur-Fürsten, Fürsten und Ständen, zu Oßnabrück und Münster gehandelt
worden

Meiern, Johann Gottfried von

Hannover, 1735

VD18 90103122

Epistola I. Scipioni Scaligero Equiti S. R.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52163](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52163)

EPISTOLÆ ARCANÆ
INTERNUM NEGOTII PACIFICATORII
MONASTERIO-OSNABRUGENSIS
STATUM EXPONENTES.

EPISTOLA I.

SCIPIONI SCALIGERO EQUITI S. R.

Reditæ mihi sunt in iter, quod à Principe in junctum erat, intento, binæ tuæ literæ unius argumenti, nam præterquam, quod silentium meum accusabant, nihil erat, quod responsum requirere posset. Itaque quoniam non verbis intermissum scribendi officium excusare, sed factò ipso satisfacere animus erat, distuli rescribere, donec digna te materia se offerret. Ne igitur ultra de silentio meo juste conqueri possis, pro duobus, quæ tibi debeo, epistolis en prægrandes literas, quæ tamen prolixitatis tædium aliqua cognitione earum, quæ in hac omnium prope Europæ Nationum celebritate aguntur, rerum, quæque variis ac plerumque contrariis rumufculis, adeoque multum ex vano aut falso trahentibus, disseminantur, levare poterunt.

Neque tamen à me rerum hic gestarum seriem & quosdam quasi Annales expectabis, quorum loco publicatorum Actorum Commentarii esse tibi poterunt, sed, quod præcipuum est, ingenium Comitiorum, animorum habitum, fines, consilia, commoda, vota, spes metusque secretos magis quam professos. Quanquam enim sine tribu atque sine suffragii jure hic agam, tamen ut in magno mercatu liberrima curiositate, si non emere, tamen inspicere rimarique cuncta licet: postquam in complures Legatorum incidi, quibuscum verus mihi necessitudo erat, quorum dicta cum factis, aperta operis haut perfunctoriâ curâ contuli.

Igitur ut, unde Bellum cepit, ego quoque ordiar, quæ de *Austriacæ Domus* ambitione, deque imminutis Imperii Juribus, de constuprata libertate, de calcatis legibus, & violatâ præsertim Pace, quæ Religioni superiorum Cæsarium cum Ordinibus conventionem pacta fuerat, olim vulgari licentia, Declamatio facta erant; ea in hac panegyri eadem libertate, sed majori modestia & tanquam remedium petentes Protestantes omnium maxime urgent. Vulgata sunt *Gravaminum* titulo, eoque tibi talium gnaro minime hic ingenda. Optabant sane Proceres, ubi malum erat, inde remedium incipi. Idem Reges exteri volebant, aut velle simulabant, ideque variis hinc inde libellis ea controversia agitari capta est. Verum postquam Cæsareani subito consilium mutavere, externam vim domesticis querimoniis sibi gravio-rem, eoque promptiori opera submovendam existimantes; inde idem mihi quoque tenendus est ordo. Ut primum à *Gallis Suecisque* operæ Germaniæ collatæ tanta pretia efflagitari, vulgo innotuit, Cæsaremque postulatâ haut adversum: mirum est, quanta judiciorum acerbitate illorum cupiditatem & hujus facilitatem (utendum mihi est iisdem, quibus illi, rerum vocabulis) plerique traduxerint; unde tam subita mutatio? inter se quærebant, ut qui hætenus pro libertatis Germaniæ restitutione arma induisse, illorumque commoda aliis, sibi decustantum atque gloriam quæsisse, professi essent,

nunc

nunc tanquam aliâ in scenâ, Urbes, Præfecturas, Provincias, tanquam devictæ Germaniæ spolia, inter se dividant? Iniquam & neque præsentibus neque posteris unquam probandam fore de alieno largitionem. Quid enim Tirolenses Principes, quid Electorem Brandenburgicum, quid Mechelburgi Ducem, præ cæteris peccasse, ut illorum patrimonii, exterorum ambitioni atque avaritiæ litandum sit? Certe, si navis levandæ causâ, hoc est, pro communi salute jactus faciendus sit ex lege Rhodiâ, communem omnibus jacturam esse debere; Prophanæ maxime atque impiæ novitatis esse, quod Sueci Bremensem Verdensemque Episcopatus Deo dicatos à Majoribus, sane Christianis, ab omni Religionis & divini cultus vinculo liberos, sibi adferant; quod denique Hassiæ Landgravia, magnorum nominum societate superba, post tot illata vicinis damna, postque tantas ex tributis congestas opes, non contenta iis, quæ juris & æqui specie à Darmstadiensis repetit, omnem etiam ditionem Paderbornensem, Colonienfis, Moguntinenfis, Monasterienfis & Mindani Episcopatum ac Abbatia Fuldenfis plurimas Præfecturas profanandas sibi deposcat. At non eò loci adhuc Germanicam rem esse, ut nulla, nisi in damnosa turpique Pace spes supersit. Esse suum Gallo, esse Sueco peculiarem hostem. Galliam præterea, infidi maris instar, intempertivis motibus perpetuo æstuantem parturire, quæ superiorum temporum, ferialium factionum, nominibus insignium, infelicitatem superent. Populum exactioibus, Nobilitatem continuis expeditionum damnis, Ordinem Ecclesiasticum insolitis tributis, & illato Pontifici bello, Parlamenta imminutis aut abolitis libertatibus exasperatos. Partes & factiones esse, mox, ubi caput aderit, fore bellum. In Rege septenni & Regina Austriaci sanguinis nihil autoritatis. Cardinalem externum & exosum Gallis, precarium Regnum exercere, non ultra valiturum, quam Principum ut cui ingenium est, prodigaliter, avaritiam, ambitionem satiari poterit. Et minui Gallis potentiam inde constare, quod minus quam mediocres vires hoc & superiori anno, bello Germanico impenderint, & præcipuum exercitus robur, Viniarientes, cladibus & licentia consumptos. Cæterum imbellem plerumque & Germanicis viribus inasuetam turbam nec cæli solique genium, nec belli laborem perferre, & solo Germanorum sanguine hæctenus Germanos victos. Contra superesse legiones, exercitus, fidas provincias, amicos & præcipue Fœdus Catholicum, longo bello materiam. Postremo non hanc pacem esse, sed servitutem, non Imperii restitutionem sed dilacerationem, non hostibus arma adimi, sed ad majora gradum sterni, & nova promovendæ dominationis instrumenta ab incautis Germanis præberi. Nam quem adeo fungum esse, ut Suecos Pomerania, ac Balthici maris claustris infestsis, quieturos credat? ut Gallos post tot captas arces atque oppida, postque tot fluminibus injectos compedes & transitus occupatos, in Alsatia substitutos speret? Nimirum sive Pax inter Germanos coalescat, sive bello nondum finem fata præfixerint, illud ex libertate inevitabile vitium, eamque populis in varios Principes divisam labem esse, alienâ stultitia sapienter abuti, & ab una discedentium parte accitum adversum omnes valescere.

In hunc sensum itum est à Comite TRAUTMANSDOEFFIO, qui novis ab Aula Viennensi mandatis instructus, reliquis Legatis Cæsareis supervenerat. Uti que conveniens erat, postquam Galli & Sueci libertatem Germaniæ & Jura Ordinum armis suis prætendebant, ad radicem mali bellorumque semina animos atque consilia adjicere, eaque ab aliquot annis, quamdiu Procerum inter se cum Cæsare conciliandorum, atque eadem operâ subtrahendorum inimicis auxiliorum spes erat, præcipua Cæsareanis cura fuit. Et huc Pacis Pragensis & Amnestiæ toties promissæ, toties dilata, ac demum difficillimo partu prognatæ irritamenta spectabant. Et profecto sperandum erat, ut qui per dissensiones nostras inualescunt, qui furore nostro pro satellite cupiditatum suarum abutuntur, qui denique dementiam nostram videntes, non prætextu modo armorum, sed viribus ac potentia, ut in sicco deprehensus pi-

icis

scis, destituantur: Quem in sensum non ineleganter quidam nuper dixit, concordi Germaniæ servitutum imponere, nec hujus fœderis, nec hujus seculi rem esse. At postquam irritæ spes fuere, nec umbra Pacis aut ludibrio acquiescere volebant, qui solidam firmamque expectabant: invertendum sibi stylum atque consilia Cæsaris Ministri duxerunt; itaque contraria prioribus arte usi, Alsatia cessione Gallos, Pomeraniâ Suecos sibi placandos statuerunt; spe ducti, ubi illorum desiderii satisfactum erit, abjecturos speciosum defendendæ Germaniæ libertatis colorem sterilemque gloriam, & Ordines Imperii auxilio nudatos denuo Cæsaris arbitrio relinquendos. Vix dici potest, quantum Comes Trautmansdorffius hoc invento sibi placuerit. Vix ab Aula Monasterium venerat, jam omnes pene priusquam ipsi Galli Sueci- que hujus secreti participes erant, iam pacem pro confecta nec ultra trimestre differendam publicabant. Fama est, istam tam subitam liberalitatem Bavarum consilio provenisse, non sane magnam in eo jacturam esse demonstrantis, si Alsatia cessione de summa rerum transigatur. Nihil ex reliquis ditionibus Austriacis delibari, & si Würtembergiæ Duci ereptarum ditionum possessio Austriacis servetur, abunde damnis satisfactum; Fructus quoque Alsatia & Suntgoviæ usuris immensi æris alieni solvendis vix sufficere; Id æs alienum cum Provincia in Gallos transferendum; Jam quantum illud esse, quod Lutherani Austriacis ditionibus perpetuo excludantur? cumque gladio tantum asserta Bohemici Regni successio, esse fas ut Domui Austriacæ concedatur. Bavarum beneficio, affinitate, & quod plurimum valet, necessitate Austriacis innexum; Catholicos innato in hæreticos odio metuque, nullam nisi Austriacam amicitiam scire, nullum præterquam in Austriacis præsidium habere; Hæreticorum ferocissimos per bellum absumptos, cæteros veteri novoque ære alieno, tributis, bello exhaustos, omni rerum gerendarum nervo destitui; Illo rerum statu spem quoque recuperandi Alsatiam superesse; Lites cum vicinis de finibus regundis, de jurisdictione, ut inter accolæ solet, Aulæ Gallicæ turbas, Regni motus occasiones fore rebus novandis; Prope Imperii & Cæsaris arma: ac parum deesse, quin quatuor Villarum Sylvaticarum restitutione Brisacum velut obsideatur; denique motis semel in Gallia rebus, externa pro derelictis fore. Quæ quidem etsi non de nihilo dicta erant, tamen serò falsam se opinionis, atque avidius, quam consultius rem à se promotam advertit Comes. Nam neque Regibus oblata satisfaciebant: & ipsi sine compositione illorum, quæ inter Ordines & cum Imperatore controversa erant, arma nunquam seposituros protestati sunt. Inde quidem facti poenitentia subiit animos, sed sera: non ausis apertè retractare, quæ tam liberaliter concessa, & ut Galli quidem loquuntur, obrusa fuerant. Erød quæ rescindi apte nequibant, adjectis conditionum modorumque tanquam subintellectorum limitibus, exitum invenire non possunt. Alsatiam se concessisse ajunt, sed nondum convenisse de ære alieno exsolvendo, deque summa, quam compensandæ concessæ Alsatia sanè prægrandem postulant. Cognatorum Principum Tirolensium, sed & Hispaniarum Regis, cui Alsatiarum ditionum successio olim contingere possit, consensum huic alienationi necessarium: Non autem consensurum Hispanum, nisi & ipse Pace comprehendatur. Carolum quoque Lotharingiæ Ducem restituendum.

Teneri præterea Gallos (idque Cæsari tanquam exprobrantes fidemque reposcentes objectant) Bavarum in Electorali dignitate defendere, atque providere, ne Protestantes sibi ablata ultra annum cis 10c xxvii. repetant. Quæ universim ac singula ita proponunt Cæsarii, ut sine iis, tanquam deficiente conditione, Pacem confici minime posse assererent. Præter facti poenitentiam, aliæ præterea secretiores causæ subsunt corrigendæ inconsultæ liberalitatis. Nam ex quo Gallos iterum ad Orbitellum fugatos, eorumque res haud ita prosperas in Hispania, eadem eis paucos dies fama attulit; jam à metu ad spem

Cæsarii Hispanique transeunt: Et non salutem modo suis partibus, sed ab hoc victoriæ initio rediturum fortunæ favorem sibi promittere audent. Auctoritatem scilicet Regii in Gallia Consilii solis felicitum consiliorum eventis substituisse: quibus semel interruptis iam diffidia exoritura, aliorum aliis improspere imputantium atque omnia inde in deterius prona. Accedit, quod ex Ordinum concordia, quam omni nisu promovere student, auctoritatem, potentiam, decus Imperii rediturum, hostibusque ludibrium & immoderatorum postulatorum audaciam imminutum iri credunt. Sed præcipua ex eo spes, quod Batavorum cum Hispano ab aliquot mensibus tractatæ induciæ ad exitum spectare dicantur. Nempe illis Gallicæ potentæ viciniam & à Suecis rotæ portus infessos, affectatumque maris Balthici dominium omnibus Hispaniarum Indiarumque opibus formidolosiora atque exosiora esse. Interea dum quisque rerum exitus speculatur, iisque intentus est momentis, quibus conditionem suam meliorem fieri posse autumat, conticescunt omnia: & quæ hinc inde Pacis leges dictatæ erant, prout fortuna se dabit, moderationem vel intentionem recipient. Convenerunt hoc ipso die, quo hæc scribo, in pago Sengerich, medio inter Monasterium & Osnabrugam itinere; Protestantium delecti inter se deliberaturi, quas ultimum Catholicis concordia leges proponent. Nam & illud scias oportet, Illustrissime Scaliger, non tantum Cæsari cum exteris, Catholicis cum Protestantibus rem esse; sed & hos, inter se opinionibus scissos, dissidiis & factionibus laborare, ut vel Cæsare ipso (mirum dictum) hortatore opus habeant, ne commodis suis ipsi adversari velint. Ita quibus paulo ante difficillimum erat, consultare, & qui, dum deliberabant, deseruisse per illorum temporum ingenium censebantur, nunc non contenti de Republica libere arbitrari, atque in suffragia ire, libertati deesse aliquid credunt, nisi & inter se dissentire liceat. Præbuere rixarum initia Electorum Legati, *Excellentiæ* honorem atque appellationem à cæteris sibi deferri vehementius efflagitantes, quam aut loco aut rei conveniebat; idque vocabulum, ut veteri mori adversum, & tanquam Dominos inde, hinc famulos arguens, Parthorum Regno, quam Germanorum libertati convenientius esse dicebant. Quanquam autem his in medio indefinita remansit, tamen illa hinc sibi tribuentium, inde negantium illos honores titulosque, contestatio multum de necessaria animorum in commune bonum conspiratione detraxit. Unde illud quoque consecutum est, ut Saxonis, & Brandenburgici Legati in commune cum cæteris Principibus Protestantibus minime consulant, sed veluti omnium arbitri separati agant, & codicillis ad cæteros missis, Dominorum suorum iussa insinuent. Læto, sine dubio, his controversiis, Cæsare, qui sub Comitiorum initio, cum vetera jurarepeterent Ordines, nec quicquam nisi suo arbitratu consensuque incipi gerique vellent, assensus est, nisi in iis, quæ singulari prærogativa ad Electorum Collegium pertinerent; Illorum imitatus Principum exempla, qui plurimum imperium iuxta libertatem, paucorum dominationem Regiæ libidini propiorem existimarunt. Surrepsit aliud malum, ut Inferiores (uti vocant) Circuli, quamquam ejusdem navis vectores, & ejusdem naufragii periculo expositi, quia tamen armorum Catholicorum strepitum non nisi ex longinquo audiunt, propriis viribus ac Suecorum vicinia præfidentes, se jungere suam ab aliorum causa, nullam alieni periculi rationem habere, proprium sibi, & à Spirensi, & Aulico Viennensi plane distinctum Tribunal meditari cœperunt. Denique supersunt vetera factionum odiorumque nomina, *Calviniani* & *Lutherani*, quorum illi hætenus à Pacis Religioni datæ beneficiis exclusi, non contenti sunt, admitti in communionem securitatis publicæ, nisi mutandæ in ditione suæ Religionis, cogendorumque subjectorum jure, Catholicorum & Augustanæ Confessionis sociorum exemplo, fruantur. Ex his igitur dissidiorum initiis Protestantes in tres sectas factionesque abierunt: quarum prima illorum est, qui declamatoria vehementia, & instar futura præcinentium va-

tum

tum cæstro rapti, hoc illud esse tempus, nunquam profecto, rediturum affirmant, quo firmari, sublata æmula, Reformatam Religionem in fati sit; eam felicitatem à Deo nobis monstrari; illius Ministræ & Conciliaricem Sueciam fore; à nobis non aliud requiri, quam ut offerenti se fortunæ sintum pandere, & aurea sæcula secum ferentem admittere velimus; Id divinæ gloriæ studium, id conscientiam nostram & posterorum curam exposcere. Porro an quicquam æquius, quam redhostiri Catholicis, quæ ipsi Protestantibus intentabant? Addunt quidam propria ira infensi, Aulæ Viennensis Ministrorumque Cæsaris arrogantiam, difficiles congressus, gratiam aut fastus janitorum æque intolerandos, & cætera magnorum Principum palatiis objectari solita, quæ vel hac occasione, hocce pacto vindicari in solatii parte futurum.

Atque isti sunt, qui Religionum libertatem in Austriacis ditionibus vel subaliis Principibus Catholicis degentibus Bohemis, eligendi jus, & Ecclesiasticis Proceribus ducendæ uxoris, mutandæ reformandæque religionis facultatem adferunt, eosque ab Oxenstirnio & Salvio in istam, si liceat, ut ita dicam, consiliorum durtitiam roborari constans plerumque opinio est; fiduciæ tam magna obrinendi, an quia bellum, quocumque successu gestum, sibi utile arbitrantur, haud facile dixerim.

Verum his alii contradicunt, quibus hætenus ultioni consulendum placet, ne Imperii leges, fidesque publica violetur. Impia arma esse, quæ alteram Imperio manum amputent. Ex Catholicis & Protestantibus constare magnum illud corpus. Pacem utrique Religioni, Imperatoris atque Ordinum Senatus Consilio datam, quæ sine scelere non modo non infringi, sed nec attemptari possit. Humanius esse credere veroque propius, nec Cæsarem nec Catholicos Principes, abrogata de Pace Religionis Constitutione, Lutheranorum exilium quaesivisse: & quæ in contrarium disputata superioribus annis sunt, morbum haud se retinentium ingeniorum & scholasticorum *πελοπερωμοσιν* fuisse; Neque hodie tam iniquis atque indomitis necessitatibus circumscriptos nos esse, ut idcirca priores injuriam facere debeamus; quia nisi fecerimus, pati possimus. Et hi tanquam mediam viam secuti, concordiam cum Catholicis suadeant quidem necessariam, sed mora & trahendi artibus opimiores adhuc eliciendas condiciones.

Tertii neque ista moderatione contenti, abrumpendas omnes moras, clamant: unicam in præcipitii crepidine stantibus ex Pace salutem: Valedicendum spei & fortunæ: & speciosis tuta præferenda; Facile esse, magnum animum induere procul à Cæsaris & Catholicorum armis ad Albim & Visurgim sedentibus, propriaque & finitimorum potentia prævalidis, & ubi quid hostile ingruisset, Suecorum ex proximo auxiliis tutis; Vim Cæsaris ac Catholicam potentiam proximis ingruere, ab his tributa atque annonas exigi, hos hybernis premi, ne hiscere quidem ausos; Procul Sueciam, & quid Suecos, mari aut tot fluminibus divisos, conferre posse, in media Germania ad Rhenum, Danubium aut Nicroum degentibus? Nam quod eo Suecicorum armorum terror aut fama penetravit, perexigui temporis fuisse gloriam, documentum imposterum, nihil ad belli summam facere, longinquis itineribus percurrere, quæ obtineri nequeant, neque quicquam tutius, quam repurantes infirmitatem suam, bellantibus aliis, expectare belli exitum; Et falli omnino, qui cum sibi rerum statum periculosissima credulitate fingunt, tanquam plane debellata, & conclamata esset fortuna Cæsaris, desperata res Catholica, & omnia prona Gallis Suecisque victoribus, & hinc & inde magnos Exercitus, ingentes vires & novis supplementis inexhaustam materiam. Quodsi igitur fortuna belli variet? quid si magno aliquo prælio Cæsar vincat, hostes

cantur? Quid si Francia internis fluctibus intumescat, & proprio malo intenta, aliena omittere cogatur? Quid si Polonus, Moscus, Danus in Suecia viscera bellum revocent? Quem tunc fore statum Protestantium, omni externa propriaque ope destitutorum, post intima animorum tanta libertate in his Comitibus nudata? post irritatum Cæsarem, & offensos nimia postulatorum iniquitate, Catholicos? Profecto non ultra tempus fore, nova Comiticia indicendi, acceprandique quæ nunc adeo superbe rejiciantur: Sed de omnibus decreturum irati Cæsaris arbitrium, & unius voluntatem plus valituram quam omnia jura. Præterea fluxam exterorum fidem; Gallis insitum veteris Religionis studium, nec conscientia tantum, sed & famæ respectu à juvandis Protestantibus, quantum quidem ad Religionem attinet, prohiberi; Secretas cum Bavaro & Catholicis sponsones illorum finibus magis conducere; Superiorem Palatinatum & Electoriam dignitatem Bavaro promissam; Concessum Catholicis, quantum quidem in ipsis est, quicquid ante annum 1610. xxvii. Protestantibus ereptum, satis arguere, quo animo erga istas artes affecti sint. Mantuæ, Parma, Sabaudia Duces, Trevirum Electorem, Bipontinos, & Mombelgardæ Principes, Colmarienses, aliosque tutelam Gallicam expertos, semper meliorem fortunam, interdum fidem Gallorum desiderasse.

CLAUDIUM MESMIUM in secreto nuper cum TRAUTMANSDORFFIO colloquio (quanquam id inscientur Galli) affirmasse, etsi Bragantini & Carelauenensium causam salvam cupiat Rex, tamen per ipsum non staturum, quo minus in potestatem Hispani redigantur, modo amissa protectionis pretium, Cameracum aut Burgundiæ Comitatus reddatur.

Postremò vanum esse, sperare, Cæsarem ac Catholicos Reformata Religionis Exercitium publicum vel privatum, aut qui illam profitentur, unquam toleraturos, quos ut ejicerent difficillimo se bello implicari non sint veriti. Exceptam nuper Trautmansdorffii vocem ad Oxenstirnum, magnis execrationibus caput suum devoventis, si unquam Cæsar in suis ditionibus legem in negotio Religionis à quoquam sibi dici patiatur. Et quem nisi plane emota mentis persuaserunt, Catholicos in Reservati, ut vocant, Ecclesiastici abrogationem consensuros esse, quo facto Catholica Religionis jugulum peti, & ab hinc C. Annis nullos superfuturos Catholicos Episcopatus minime dubitare possunt; Quare eo potius rem deduci necesse esse, ut Catholici Protestantium pertinencia in desperationem impulsis, ubi in Austriaca Domo nihil opis ac præsidii superesse intellexerint, externa quoque auxilia circumspicientes, Gallia Regem Ecclesiæ patronum, Bavaro Consiliatore adiscant. Nec defuturum vocantibus Gallum, seu revera Religionis periculo motum, cui excidium intentari ex artificose apud se traductis Protestantium consiliis credit, seu speciosum titulum ad alia quoque valiturum existimabit. Quippe nullo validius gladio Austriacæ potentia nervos incidi, quam subtractis, alioque deductis Catholicorum viribus. Eâ prærogativa viam ad ulteriora aperiri. Litium se arbitrum fore, sed armatum, & inter dissidentes imperii proferendi occasiones quotidie nasci. Tum peregrinitatis injuriam, qua prope sola hætenus à Cæsarea Dignitatis petitione submoti sint Gallia Reges, aboleri: Denique in ipsos Svecos, si quando insolerent, valitura hæc fœdera. Bavarum quoque, utut fidum affinis Austriacis, eorumque consiliis ac fortunæ innexum, tamen ubi necessum erit, damnis suis omnes alios respectus posthabiturum. Quin imo ab hac amicitia haut paulo plus, quam solam salutem sperare: eaque usurum non amplius depellendo periculo, sed in spem potentia. Nam præter averruncatum à Religione periculum inque ordinem redactos Lutheranos, ac horum Patronos Svecos, Electorii honoris & totius Palatinatus Superioris possessionem sibi firmari: & si Imperator extra Domum Austriacam quærendus,

dus, quam aliam in Imperio familiam esse, quæ Cæsarii culminis nomen, splendorem, onere sustinere possit, quam Bavaricam? Ceteros Catholicos, Bavari consilia sequi solitos, vitato periculo & Bonorum Ecclesiasticorum incremento auctos, operiri futura & præsentibus frui, pro solatio habituros. Nam Gallica amicitia constanter aut secus usuros, prout conducet, & aliorum temporum alia consilia fore. Inter hæc Protestantes à summa spe in extremam rerum omnium desperationem dejectos, à se, à Svecis derelictos, bello impares, pacem non nisi precariam habituros. Prævertendum igitur in ista commodorum damnorumque dubia æstimatione, in isto sperandi timendique confinio: & dum licet, æquis conditionibus cum Catholicis transigendum esse. Id quoque ad Pacis durationem præcipue valiturum; quam simul habituri bonam firmamque, si leges utrinque honestæ; inconstantem ac infirmam, si secus. Postremo horum quoque facilitatem superat Saxoniam Elector, qui ubique nimium existimat, quod ultra Pragensi Tractatu indulta petitur: satis a Catholicis concessum asserens, & iniquum aut intempestivum, tanta pertinacia supra contendere; cedendum, atque exteris armorum prætextum statim è manibus excutiendum, hortatur. His opinionum diffidiis imbuti, Protestantium animi hodie Lengeranæ conveniunt.

Deum immortalem præcor, ut ea illis consilia suggerat, quæ moderationi propiora, ad pacis confessionem viam sternere valeant. Nam id quidem animo meo certum atque indubitatum habeo, Ordinum concordiam, ad totius negotii exitum permultum conferre posse: Quicquid in illo Conventu decreturi sunt, proxime ad te perferibam. Interea vale, Illustrissime Scaliger, & me ama. Monasterii 17 Augusti 1606 XLVI.

EPISTOLA II.

SCIPIONI SCALIGERO S. P. D.

Spero Illustrissime Scaliger, literas, quas xvi. Calend. Septemb. ad te dedi, tibi reddidas: ex quibus, quo in statu sit negotium Pacis, quod à sesqui-anno hic tractatur, aliquatenus intelligere potuisti. Et quandoquidem in illa Austriacorum cum exteris, Catholicorum cum Protestantibus, & horum inter se multiplex dissensione nihil adhuc promotum, sed omnia quasi ineluctabilibus implicata difficultatibus sunt, inde sane perexiguam, aut potius nullam pacis conficiendæ spem superesse, concludendum videtur: Esse tamen, quæ Austriacis fiduciam, contra federatis Regibus, quanquam sollicitè degentibus, metum addere possint, quod priori Epistola leviter tetigi, nunc explicatius perferibendum est. Scripseram, eo ipso, quo meas ad te exarabam, die Protestantium inter se discordantium Delegatos Lengericæ convenisse. Convenerunt, deliberarunt, placuit aliquam multa de priori conditionum propositarum rigore remittere; Annus, à quo ablata restitui debent, quem Catholici hujus seculi vigesimum septimum, postea vigesimum quartum, Protestantes decimum octavum constituerant, nunc ad Vigesimalium Primum refigitur.

Bonorum Ecclesiasticorum possessio, eorum utique, quæ Imperio obnoxia sunt (Immediata vocant) ad C. annos restringitur. Reservati (quod appellant) Ecclesiastici abolitio, tantis olim studiis ac prope convitiis efflagitata, silentio transmittitur. Quam Religionis libertatem in Cæsaris patrimonio degentibus subditis, ut necessariam Paci conditionem proposuerant, eam libertatem nunc precibus tantum (sed quas rejiciendas non dubitant) à Cæsarea Majestate petunt. Hæc sane conditiones tales sunt, quæ, si nondum placere Catholicis possunt, tamen ulteriori negotiationi viam percludere

non